

De

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Vreemdeling

**Shoppen rond
de kerktoren**

***Uitblinken in
liefhebben***

***Werken in
Gods koninkrijk***

Christen zijn in je werk – wat betekent dat?

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer,
drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Hans Schaeffer.

Brede redactie kernredactie plus dr. Erik de Boer,
dr. Ad de Bruijne, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie, Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat met (abonnementen)administratie te maken heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie | www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-
Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

PREEKROOSTERS 2014

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR ///

Wat is de bedoeling van een preekrooster? Maken wij wel preekroosters? Volgens mij houden we ons meer bezig met predikantenroosters. Daarmee zeg ik geen negatief woord over de geweldige inzet van de preekvoorzieners. Sommigen kunnen in hun enthousiasme nauwelijks wachten tot eind augustus om hun belronde voor 2014 te beginnen.

Maar een preekrooster gaat niet alleen over voorgangers, zelfs niet in de eerste plaats. Het gaat erom dat een kerkenraad of een liturgiecommissie de onderwerpen ordent, bijvoorbeeld rond de hoogtepunten in het kerkelijk jaar. En dat voor de leerdiensten de thema's worden vastgesteld, misschien niet voor elke zondag, maar toch wel zo dat de leer van de kerk door het jaar heen ordelijk wordt behandeld. Dat kan aan de hand van de catechismus, dat mag ook anders. Als het maar gebeurt! Het gaat om de verdieping van ons geloof in relatie tot de actualiteit en de vragen die op ons afkomen. Als kerken vinden we dit belangrijk, we gaan het afspreken in de nieuwe Werkorde. Maar dan moeten we het ook doen. Nu maak ik mee dat ik nog maar zelden word gevraagd om te preken over een onderwerp uit de catechismus. Meestal mag ik als gast-

predikant zelf uitzoeken waar ik over preek, ook in de middagdienst. Dat lijkt wel aardig, maar is het niet. Op deze manier verwateren de leerdiensten en de mensen die daarvoor komen worden teleurgesteld. Dus hebben we roosters nodig waarop eerst de onderwerpen voor de leerdiensten worden ingevuld, waarbij vervolgens de predikanten worden uitgenodigd, die dan ook toezeggen dat ze dat onderwerp zullen behandelen. Dat vraagt even iets meer in de organisatie, maar het zal de moeite waard zijn. Laten we vooral niet bezuinigen op onze erediensten!

IN DIT NUMMER

472

GODS KONINKRIJK ZIEN

We zijn overal en altijd allereerst burgers van Gods koninkrijk, dat er nu al is en dat nog komen gaat. Ook ons werk dienen we in dat perspectief te plaatsen. Het is heel hard nodig dat de kerk het koninkrijk voor ons hoorbaar en zichtbaar maakt.

476

IN DE PRAKTIJK

Een mooi perspectief: alles wat je doet, doe je allereerst als burger van Gods koninkrijk en de kerkdiensten rusten je daarin toe. Maar werkt dat ook zo in de praktijk? De Reformatie vroeg het aan vier christenen met heel verschillende beroepen.

490

UITBLINKEN IN LIEFHEBBEN

Er is niets mis met het hebben van ambities; wat ertoe doet, is waar ze op gericht zijn. Dit is, in navolging van Christus, een mooi leerdoel om op te schrijven in je persoonlijke ontwikkelingsplan: ik wil de eerste zijn in het liefhebben en dienen van anderen.

EN VERDER

483 HANDREIKING VOOR GROEPSBESPREKING: WERKEN IN GODS KONINKRIJK /// 484 BIJBELTAAL
VREEMDELING /// 486 BOEKBESPREKING LEVENSBESCHOUWING EN VOLKSHUISVESTING /// 488
AANKONDIGING NAJAARSSPECIAL OPBOUW/DE REFORMATIE LEZERSOPROEP /// 488 UIT DE KERKEN
/// 489 COLUMN SHOPPEN ROND DE KERKTOREN /// 489 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 492 NIEUWS EN
PERSBERICHTEN

Gods koninkrijk zien

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT – DE HORSTEN EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Over het koninkrijk van God is door de eeuwen heen veel gedacht en geschreven. Is het er al of nog niet?

Is het in de hemel of ook op aarde? Maar hoe moeten we ons dat voorstellen? Als dat niet helder is, zullen we er ook niet heel warm voor lopen.

Maarten Luther kon het gelukkig kernachtig formuleren: waar het evangelie is, daar is Christus, en waar Christus is, daar is de heilige Geest en daar is zijn rijk. Zo is dit koninkrijk nu zonder twijfel in de hemel, in grote heerlijkheid, hoewel nog onvoltooid. Want Jezus is Heer, Hij zit aan de rechterhand van God. Engelen gaan op zijn wenken, aan Hem is alle macht. Toch is de strijd nog niet gestreden. De hemel wacht op de aarde, op de dag dat de wereld door vuur heen gered zal worden. Dan zal er geen oorlog meer zijn, geen ziekte en geen rouw.

De doden zullen opstaan en de hemel zal op de aarde neerdalen. Zo bezien is het rijk voor ons toekomst en ver weg, een heerlijk perspectief!

Toch is het koninkrijk vandaag ook op aarde. Toen Petrus beleed dat Jezus de Zoon van God is, zwaaiden de poorten van het rijk voor hem open. En hij kreeg de sleutels om ook voor anderen open te doen, op dezelfde manier. Die volmacht gaf Jezus later aan al zijn leerlingen, terwijl Hij zijn Geest op hen blies. Hij gaf hun de opdracht de wereld in te gaan, om mensen te ontbinden of te binden, om het rijk voor hen te

openen of te sluiten. Ieder die Jezus aanvaardt als Verlosser en Heer wordt bevrijd van schuld en valt voortaan onder diens bescherming! Zo ontstaat een groot volk, internationaal, dat buigt voor de Koning in de hemel en zijn goede heerschappij op aarde laat zien. Christus erkennen als Heer is synoniem aan binnengaan in zijn rijk en delen in de bevrijdende gerechtigheid daarvan.

Verder zien Concreet betekent dit dat je op aarde niet alleen voor mensen aan het werk bent en zelfs niet in de eerste plaats. Als je een werkgever hebt, moet

je naar hem luisteren en je voegen naar zijn bedrijf. Het is belangrijk dat hij tevreden over je is, anders vlieg je er vroeg of laat uit. Toch word je geroepen boven mensen uit op Jezus te zien, je hemelse Heer. Het is vooral belangrijk dat Hij aan het einde van de werkdag

tevreden over je is. Dat

geldt ook als je eigen baas

bent en je inspant om je

klanten zo goed mogelijk

te bedienen. Zij moeten

blij met je zijn, anders

gaan ze naar een ander.

Toch is het vooral belang-

rijk dat de Heer blij is met

wat je doet. Daarbij kijkt

Hij niet naar je winst- en

verliesrekening, want

die kan tegenvallen, zeker in crisistijd.

Maar Hij beoordeelt je hart, je manier

van doen, hoe je naar mensen kijkt en

met hen omgaat.

Dit kan als beperkend worden ervaren.

Zo kunnen we niet alleen maar zakelijk

zijn, zo kunnen we sommige zaken zelfs

beter niet doen. Dat kan ingrijpend zijn.

Toch moeten we nooit denken dat we

het zelf verder zullen schoppen dan het

koninkrijk ons brengen kan. Want het

tegendeel is waar. Jezus' heerschappij

is als een groot feest, waarin Hij ieder

persoonlijk waardeert. Zo heeft Hij

daar keer op keer over verteld. Talenten

en ponden stelt Hij aan zijn dienaren

ter beschikking en als Hij komt zal Hij

persoonlijk met hen afrekenen, met de

bedoeling hen rijk te belonen.

Dit stimuleert om aan de slag te gaan,

ook als je maar eenvoudig of onbetaald

werk hebt en/of weinig waardering van

mensen ontvangt. Paulus spoorde sla-

ven aan om te werken voor de Heer en

niet voor de mensen! Wat zullen die sla-

ven vaak oneervol werk hebben gedaan,

zonder ervoor bedankt te worden. Maar

ineens viel er een hemels licht over hun

dagelijkse inspanningen. Het werd zelfs

voor hen belangrijk om eerlijk te zijn

en trouw, niet voor loon op aarde maar

voor de beloning die de Heer bij Zich

heeft als Hij komt.

Kerk Wat heeft de

kerk met dit koninkrijk

te maken? In de inter-

views op pag. 476-482

van dit nummer valt op

dat een kerkdienst wel

eens een schop onder

de kont kan geven,

maar verder nauwelijks

bijdraagt aan het zien

van het koninkrijk. Dat

zou toch beter kunnen.

Want de ziel van de prediking is het

openen en sluiten van het koninkrijk

der hemelen, volgens zondag 31 van

de Heidelbergse Catechismus, met de

bedoeling dat de gelovigen het rijk van

Jezus binnengaan zo vaak als zij Hem

met een waar geloof omhelzen.

Die uitdrukking is wat merkwaardig en

zij stuit vandaag op verzet. In meer ra-

dicale kringen wordt gesteld dat je niet

steeds voor Jezus hoeft te

kiezen als je dat eenmaal

gedaan hebt. De kerk

wordt hierin halfslachtig-

heid verweten met haar

herhaalde oproep tot

bekering.

Het punt is evenwel dat

Gods koninkrijk nog niet

voltooid is. Het breekt wel

baan maar de tegenstand

is enorm. Zo is het in de wereld en ook

in ons eigen hart. 'Uw koninkrijk kome'

betekent allereerst de bede 'regeer mij

door uw Geest en Woord', een gebed dat

net zo hard nodig is als de bede voor

ons dagelijks brood. Want het konink-

rijk is geestelijk en onzichtbaar, terwijl

er veel ongeestelijke en zichtbare ver-

leidingen zijn. Paulus waarschuwt dat

het koninkrijk geen zaak is van eten en

drinken. Wie hebzuchtig is of leeft in

ontucht wordt buitengesloten. Binnen-

gaan is kiezen voor gerechtigheid, vrede

en vreugde door de heilige Geest (Rom.

14:17). Niemand maakt die goede keus

zonder zijn oude mens te kruisigen, een

intens proces waarin we hier en nu niet

verder komen dan een klein begin.

Dus is het echt nodig dat we ons keer op

keer wenden tot de Heer van hemel en

aarde, dat Hij ons klip en klaar gepre-

dikt wordt met de oproep al het andere

voor Hem te laten staan. Want het ko-

nikrijk is ook als een bruiloft waarop

de genodigden niet wilden komen toen

ze werden geroepen, omdat ze hun ei-

gen zaken hadden te doen. Stel je voor:

jarenlang blij zijn met je uitnodiging,

maar niet geoefend in het binnengaan.

Dan is er werk voor de kerk, zij moet

openen en sluiten, mensen recht voor

de Heer van hemel en aarde zetten en

helpen om binnen te gaan. En dat niet

alleen, zij moet ook de verbindingen

tussen hemel en aarde laten zien: hoe is

dat dan om vooral naar

God te luisteren? Hoe

is zijn wil over tal van

zaken? Waar gaat het

dan echt om?

De kerk is niet alleen

de dominee en niet al-

leen op zondag. Iedere

christen mag de sleu-

tels van het koninkrijk

bedienen! Het kan niet

anders of je valt op als je vooral op de

wil van God let. Dan krijg je opmerkin-

gen, misschien ook wel vragen en mag

je in een gesprek zomaar de poorten

open zetten en mensen nodigen tot

Jezus. Dat je een goede collega bent, is

'Christus erkennen als

Heer is synoniem aan

binnengaan in zijn rijk

en delen in de bevrijdende

gerechtigheid daarvan'

'Op aarde ben je niet

alleen voor mensen aan

het werk en zelfs niet

in de eerste plaats'

Wat voor werk je ook doet, het is vooral belangrijk dat Jezus aan het einde van de werkdag tevreden over je is. Hij beoordeelt je hart, je manier van doen, hoe je naar mensen kijkt en met hen omgaat.

belangrijk. Toch gaat daar nog bovenuit dat je die ander liefhebt, dat je hem van harte gunt dat hij Jezus leert kennen en dat je daarom bidt. Zo heb je op aarde een duidelijke lijn met het hemelrijk.

Hier en nu Over Gods koninkrijk is nogal eens met grote woorden gesproken. Dat mag, want het is ook onvoorstelbaar groot. Maar het mondde soms uit in te grote concepten, waarin vooral de overheden en de instanties werden opgeroepen Gods dienaressen te zijn. In het gewone leven werd het koninkrijk toch vaak naar de toekomst geschoven, met als gevolg dat in de praktijk Jezus' heerschappij minder wordt ervaren. Ge-

boden en zonden komen zo op zichzelf te staan, zonder ziel of ernst.

Toch zijn het geen overheden of instanties die Jezus' rijk binnengaan, maar gelovige mensen, ongeacht hun rang of stand. En het bekendste hoofdstuk in de Bijbel over de overheid als Gods dienaar (Rom. 13) gaat amper over de overheid. Niet de

regering krijgt daar instructies, maar de christenen krijgen op het hart gebonden om zich buiten de kerk net zo te gedragen als daarbinnen, om hun niet-christelijke naasten net zo lief te hebben als hun broers en zussen in het geloof en

daarom ook de overheden te eren.¹ Dat is nogal een oproep in deze tijd waarin iedereen lijkt te proberen de overheid te bedriegen en te bestelen en waarin het respect voor ministers soms ver te zoeken is.

Het blijkt voortdurend te gaan om keuzes in het persoonlijke en maatschappelijke leven en om elkaar daarin bij te staan. Stel je je overal onder de heerschappij van Jezus of niet, dat is de vraag.

Door genade zwaaien de poorten van zijn rijk open en krijg je daarbinnen een nieuw bestaan, maar wie kiest voor zondige praktijken en denkt dat de poorten toekomst zijn, begaat de vergissing van zijn leven.

Dus is het heel hard nodig dat de kerk

'We moeten nooit denken dat we het zelf verder zullen schoppen dan het koninkrijk ons brengen kan'

'Het kan niet anders of je valt op als je vooral op de wil van God let'

het koninkrijk voor ons hoorbaar en zichtbaar maakt. Al geef ik meteen toe dat een dominee uit eigen ervaring vaak minder goed weet hoe het er in de maatschappij aan toe gaat. We hebben elkaar dus nodig; dit kunnen we niet alleen aan dominees overlaten, al zal de bediening van Gods Woord altijd de sleutel zijn. Van belang is dat we in de kerk allemaal ervaren dat ons burgerschap in het hemelrijk is en we op die manier herkenning en bemoediging vinden, bij God en bij elkaar. Dat kan in kerkdiensten, maar ook in wijken en kringen. Laat het vooral daarover gaan, want iemand die voluit christen wil zijn, komt vandaag heel wat tegen aan onbegrip en erger. Maar we kunnen

ook kansen laten liggen, kleurloos zijn. Dan kunnen christelijke organisaties veel betekenen. Niet als bolwerken of als zuilen, zoals reeds lang geschamperd wordt, maar om ons te helpen als christen maatschappelijk betrokken te zijn.

We hebben het heel

hard nodig dat de

kerk het koninkrijk

hoorbaar en

zichtbaar maakt'

Kroon Dit alles behoudt zijn waarde als je geen werk hebt. De crisis kan je hard raken, ook op een manier die je als botte miskenning van jarenlange trouwe dienst kunt ervaren. En ook zonder crisis kun je als

mens vooral zakelijk bekeken worden. Bij het ouder worden verlies je dan je waarde en word je gezien als een kostenpost die steeds grotere problemen oplevert. Ronduit schrijnend zijn de ver-

halen over verwaarlozing van ouderen door bezuinigingen op de zorg. Daartegenover horen we in het hemelrijk een heel ander geluid. Wie geplant is in de voorhoven van het huis van de Heer zal daar levenslang het goede mogen genieten. Hij zal waardering en liefde ontvangen, zijn naam zal niet vergaan. Want dit zijn de voorhoven van het eeuwige leven. Al wordt onze aardse tent nog zo afgebroken, Gods genade blijft glanzen en ons leven verlichten. Er is een kroon die we nu al mogen dragen. Doe dat met ere en vol verwachting!

¹ Zo schrijft dr. J. van Bruggen over Romeinen 12 en 13 in zijn bekende commentaar in de serie Commentaar op het Nieuwe Testament. Kampen (uitgeverij Kok), 2006.

Ook u kunt meebouwen aan gereformeerde theologie

De Stichting Afbouw subsidieert de uitgave van dissertaties en andere wetenschappelijke publicaties van leerlingen van de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg). Sinds 1957, toen de Stichting Afbouw werd opgericht, is al bij meer dan 100 publicaties financiële steun verleend. Zie onze website voor een actueel publicatieoverzicht en overige gegevens.

Er staan nog veel meer projecten op stapel. Het benodigde geld wordt verkregen door middel van giften, schenkingen, legaten en erfstellingen. Als bestuur van de Stichting Afbouw hopen wij ook in de toekomst ons werk te kunnen voortzetten, ter bevordering van de gereformeerde theologische wetenschap. Wilt u ons daarbij helpen?

B. Kamphuis, voorzitter
P.H.R. van Houwelingen, secretaris
J.G. de Kimpe, penningmeester

Adres van de Stichting: Hoefblad 4, 8265 GM Kampen
Bankrekening: 63.18.36.934 • Website: www.stichtingafbouw.nl

STICHTING AFBOW KAMPEN

In de praktijk

Vier christenen vertellen over hun werk

Ook in ons werk zijn we allereerst burgers van Gods koninkrijk en het is nodig dat de kerk dat hoorbaar en zichtbaar maakt (zie pag. 472-475: 'Gods koninkrijk zien'). Maar wat betekent dat voor je doen en laten op je werk, hoe past dat in Gods koninkrijk en wat is de link tussen de zondag en het werk dat je doordeweeks doet? De Reformatie vroeg het aan vier christenen met heel verschillende beroepen.

Bert Keegstra – werkzaam in de ICT

ERIK KONING, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Bert Keegstra (49) is werkzaam bij een middelgroot bedrijf (ongeveer vijftig werknemers) in de ICT en geeft leiding aan twee afdelingen met programmeurs en softwaretesters in Nederland en Vietnam.

Bert: 'Mijn werk is bijzonder leuk en boeiend, onder meer vanwege de veelzijdigheid aan activiteiten, de technische knowhow die nodig is en het sociale karakter van mijn functie. Het (intercultureel) aansturen van technisch personeel vind ik echt een uitdaging en het vereist ook dat ik inhoudelijk op de hoogte moet blijven van de technische ontwikkelingen. Daar komt nog bij dat ik alle ruimte krijg om samen met het team onze werkzaamheden in te vullen.'

Speldenprikje 'Nee, ik werk niet bij een christelijk bedrijf, maar ik word als christen zonder meer geaccepteerd,' vervolgt Bert. 'En als je zorgt dat je zichtbaar bent als christen, kom je vaak tot de ontdekking dat er nog veel meer christenen in je werkomgeving zijn. Het is natuurlijk ongewenst om te pas en te onpas met het geloof op de proppen te komen, maar ik merk dat een speldenprikje op z'n tijd heel boeiende gesprekken met collega's kan opleveren.' 'In mijn dagelijks werk dien ik God, ja dat denk ik wel. Het hoort bij het "in de wereld zijn" van een christen. We kunnen en moeten niet als christenen allemaal aan het werk gaan voor christelijke organisaties. We moeten het evangelie in de maatschappij laten doordringen, juist door als christenen gewoon in allerlei verschillende omgevingen aanwezig te zijn,' meent

Keegstra. 'Overigens ben ik naast mijn dagelijks werk nog wel bezig met andere taken binnen de kerkelijke gemeente en christelijk Nederland. Ook daarin geef ik invulling aan mijn christen-zijn. Ik zie het zo dat de kerk en diverse christelijke organisaties als het ware uitvalsbases zijn voor christenen. Daar worden ze gevormd en bemoedigd en van daaruit gaan ze in de wereld en onder niet-christenen aan het werk. Voor het draaiend houden van deze uitvalsbases is ook menskracht nodig.'

In vrede leven 'In de relaties met werkgevers, collega's en klanten is het volgens mij belangrijk dat we als christenen proberen te leven volgens de oproep van Paulus: "Stel, voor zover het in uw macht ligt, alles in het werk om met alle mensen in vrede te leven" (Rom. 12:18). Ik probeer die relaties goed te houden door gewoon m'n job – in mijn geval dus productontwikkeling in een team – goed te doen. Vaak stel ik vast dat christenen daarin niet zichtbaar anders bezig zijn dan niet-christenen. Wel is het zo dat ik in veel situaties mijn overwegingen probeer "af te stemmen met Boven", maar dat is vooral iets van de binnenkant, dat zien anderen niet,' aldus Keegstra. Hij vervolgt: 'Ik zoek diepgang en verbinding in het contact met de mensen die ik dagelijks ontmoet. Dat betekent uiteraard niet, zoals ik al zei, dat ik de hele dag "geestelijke" gesprekken heb met collega's. Diepgang en verbinding ontstaan bijvoorbeeld doordat ik herkend word als betrouwbaar. Binnen het Nederlandse team waar ik leiding aan geef, resulteert dat in een sfeer van vertrouwen, waarin we fouten mogen

maken en bijvoorbeeld ook zaken uit ons persoonlijk leven met elkaar kunnen delen.'

Twee werelden Over de betekenis van de zondagse kerkdiensten voor zijn dagelijks werk is Bert vrij duidelijk: 'Die is zeer beperkt. Je merkt geregeld dat de gemiddelde predikant zelf nooit in het bedrijfsleven heeft gewerkt...Overigens ga ik met plezier naar de kerk en haal ik daar ook vaak mijn geestelijke voeding vandaan, maar dat is meer voor mij persoonlijk. Hoe ik dat moet toepassen in het contact met mijn collega's en in mijn dagelijks werk, dat moet ik zelf invullen. Soms krijg ik daardoor wel het gevoel dat ik in twee werelden leef. Dan ervaar ik een kloof tussen de wereld van de kerk en de wereld van mijn werk. Enerzijds omdat we op mijn werk nu eenmaal zelden bespreken wat ik op zondag doe. De collega's hebben daar gewoon beperkt interesse voor. En anderzijds omdat de zondagse preken weinig bruikbare handvatten opleveren

Een speldenprikje op z'n tijd kan heel boeiende gesprekken met collega's opleveren'

voor de omgang met mijn collega's. Mogelijk zou meer aandacht voor concrete toepassingen kunnen helpen de kloof te verkleinen,' oppert Bert.

Aan de andere kant biedt de kerkelijke gemeente volgens hem wel concrete ondersteuning. 'De huiskring waar mijn vrouw en ik aan deelnemen, biedt ook ruimte voor het delen van wat ons in ons dagelijks leven bezighoudt. Ik heb daar bijvoorbeeld wel eens een conflict op mijn werk besproken, al was dat eigenlijk pas op het moment dat ik zelf al een oplossing had gevonden. Maar dat ligt meer aan mijn manier van omgaan met dergelijke zaken. Ik ben ervan overtuigd

'Diepgang en verbinding ontstaan bijvoorbeeld doordat ik herkend word als betrouwbaar.'

dat als ik een dergelijke hulpvraag eerder bij een van de kringleden zou neerleggen, ik zeker een luisterend oor zou vinden en bemoediging en advies zou krijgen.'

Vrijwilligerswerk 'Verder draai ik mee in een groep van de CBMC, een missionaire beweging van en voor ondernemers en zakenmensen in Nederland. Dat is bij uitstek een plaats om over je christen-zijn op het werk te spreken en ik ervaar die gesprekken als heel waardevol.'

Op de vraag hoe hij Gods koninkrijk ziet, antwoordt Bert: 'Goed beschouwd is de hele wereld Gods koninkrijk, want deze wereld is van God. Tegelijk heb ik onbewust de neiging om Gods koninkrijk meer te zien in activiteiten die een min of meer directe verbintenis leggen met Jezus Christus. En dan denk ik met name aan projecten van het Leger des Heils, van Woord en Daad, enzovoort. Daar draag ik graag mijn steentje aan bij, niet alleen door dergelijke christelijke organisaties financieel te steunen, maar ook door zelf een dagje in de maand vrijwilligerswerk te doen voor dak- en thuislozen.'

Sandra van Leijen – reisadviseur bij een commercieel reisbureau

JANNEKE BURGER-NIEMEIJER, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

‘Het ene moment boek ik een huwelijksreis naar Curaçao, het andere moment maak ik een maatwerkreis door de Verenigde Staten voor een ouder echtpaar. Ik werk altijd met mensen en reis tegelijk de hele wereld over. Ja, mijn werk is echt verschrikkelijk leuk!’ Aan het woord is Sandra van Leijen (37), werkzaam bij een reisbureau in Noord-Nederland. Ze doet haar werk met buitengewoon veel plezier. ‘Bij een reisbureau heb je altijd blije mensen aan je tafel zitten. Natuurlijk, er zijn ook weleens mensen met klachten. En het is heel naar als een reis geannuleerd moet worden vanwege ziekte of overlijden. Maar het geheel is zonnig en afwisselend.’

Opwekking De vraag naar christen-zijn op je werk raakt voor Sandra direct aan het werken op zondag. ‘Op dit moment hoef ik niet op zondag te werken. Wettelijk is dat zo geregeld, gelukkig. Mijn collega’s doen dat voor mij en ik werk dan vaker op zaterdag. Doordat ik op zondag niet werk, weten al mijn collega’s dat ik christen ben. Ze kennen natuurlijk allemaal ook christenen die niet zo vaak naar de kerk gaan, dus laatst verzuchtte een collega tegen me: “Aan jou kun je echt zien dat je christen bent!” Dat heeft dan vooral met kerkgang te maken. Verder ben ik zelf open over mijn ge-

loof: ik vertel over het gospelkoor waar ik zing, als ik in onze kerk op zondag moet zingen, als ik naar Opwekking ga. Mijn collega’s zijn weleens nieuwsgierig naar hoe ik als christen tegen bepaalde zaken aankijk. In deze zomer leest iedereen over de mazelen en het niet vaccineren in bepaalde christelijke kringen. Mijn collega’s vragen dan aan mij hoe ik daarover denk en hoe dat in mijn kerk gaat. Ik kan ze er dan iets over uitleggen. Als ik vertel dat ik naar Opwekking ga, zijn ze ook wel nieuwsgierig. Maar die nieuwsgierigheid gaat altijd over zaken *rondom* mijn geloof, eigenlijk nooit over de inhoud.’

‘Mijn geloof is voor mijn collega’s een rariteitenkabinetje, een ver-van-hun-bed-show.’

Rariteitenkabinet ‘Buiten mijn werk heb ik niet heel veel contact met collega’s. Er zijn er misschien twee met wie ik weleens heb afgesproken na werktijd of die bij mij thuis zijn geweest. En dat vind ik prima. Ik ben wel iemand die veel kaartjes stuurt, dat doe ik ook naar mijn collega’s. Daar schrijf ik vrijmoedig in dat ik voor ze bid. Soms zeg ik het ook weleens tegen een collega. Maar daar reageren ze eigenlijk niet op. Iedereen heeft z’n leven toch ook wel prima voor elkaar. En als het tegenvalt, is geloof blijikbaar geen optie. Ze zeggen dan niet opeens: “Doe mij dat geloof maar.” Mijn geloof is voor hen toch wel een rariteitenkabinetje, een ver-van-hun-bed-show.’

Milieuonvriendelijk ‘Ik vind het een moeilijke vraag of ik God dien met mijn

werk. Ik weet nog dat onze dominee preekte over de Micha Campagne. Hij vertelde toen dat hij in principe niet vliegt, omdat het zo belastend is voor het milieu. Tja... ik verkoop vliegzeilen! Ik stuur mensen met verschrikkelijk milieuonvriendelijke vluchten de hele wereld over. Tegelijkertijd bedenk ik natuurlijk ook dat op reis gaan verschrikkelijk leuk is. En ik wijs mensen wel altijd op CO2-compensatie.'

'Ik weet niet of het hierdoor komt,' gaat ze verder, 'maar ik heb echt niet het idee dat ik God dien met mijn werk. Dan denk ik toch aan andersoortig werk.' Misschien is het ook daarom dat Sandra niet fulltime werkt: 'Ik wil wel tijd over hebben voor andere dingen dan alleen mijn werk: voor mijn koor,

voor mensen, voor mijn huishouden. En ook voor de kerk. Om de wc's te poetsen of mee te draaien in de leiding van de kinderclub. Die dingen doe ik omdat ik ze leuk vind, maar dat is het niet alleen. Ik ben dol op zingen, maar ik zing ook op dit gospelkoor om God groot te maken.'

Jezus weerspiegelen 'Ik geloof niet dat kerkdiensten veel betekenen voor mijn werk. Ik weet ook niet of ik dat zou willen. Natuurlijk word ik wel aangesproken door een preek, door een lied van mijn koor, of als ik op Opwekking ben. Maar ik kan dat niet zo direct aan mijn

werk koppelen. De preken in onze kerk zijn nogal theoretisch. Dat zou van mij wel wat praktischer, wat concreter mogen.'

Sandra ziet Gods koninkrijk in datgene wat mensen hier op aarde laten zien van Jezus, hoe mensen Jezus weerspiegelen. Ze vindt het niet gemakkelijk om dat voor haarzelf concreet te maken: 'Ik weerspiegel Jezus denk ik in hoe ik met andere mensen omga, in

heel praktische zin. Dat betreft dus ook mijn collega's, hoe ik met hen omga. Gods koninkrijk betekent voor mij in elk geval ook dat het gaaf is om in Jezus te geloven!'

'Ik weerspiegel Jezus

denk ik in hoe ik

met andere mensen

omga, in heel

praktische zin'

Thomas van der Heide – internationaal servicemonteur

BRAM BEUTE, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Thomas van der Heide (62) werkt als internationaal servicemonteur bij een grote machinefabrikant met ongeveer 250 werknemers. Hij reist naar allerlei plekken in de wereld om machines te repareren, adviezen te geven over het gebruik van machines of voorstellen te doen voor aanpassing ervan. Hij doet dat werk met veel plezier. 'Anders zou ik ook niet morgen om 4:00 uur naar Dresden rijden om daar een machine te gaan bekijken.'

Vriend Christen-zijn op zijn werk betekent voor Thomas dat hij er open over zijn geloof praat. 'Soms hebben we 's ochtends om zeven uur al hele gesprekken over het geloof. Dat is meestal met andere christenen, bijvoorbeeld over de kerk.'

'Voor mij zijn mijn geloof en de kerk twee verschillende dingen,' vervolgt Van der Heide. 'Je geloof is je relatie met God en dat wordt niet bepaald door de dingen die er mis zijn in de kerk. Door dat geloof en kerk niet hetzelfde zijn,

kan ik ook met heel veel christenen uit verschillende kerken goed over het geloof praten.' Dat kan in Nederland met collega's, maar bijvoorbeeld ook in Australië. 'Ik ben daar eens een hele zaterdag met een klant en zijn gezin op

stap geweest. Dat komt dan toch omdat je alle twee gelooft. En natuurlijk ook wel omdat ik hem met het werk goed geholpen had.'

Thomas bezoekt als hij op zondag voor zijn werk in het buitenland is ook vaak een plaatselijke kerk. 'Dat is mooi. Vaak zie je daardoor weer hoe rijk je met je eigen kerk bent, en ook wat voor mooie dingen de ander heeft.'

Van der Heide praat ook wel met niet-christelijke collega's over het geloof. 'Maar dat is meestal niet gemakkelijk. Zij hebben in het verleden vaak negatieve ervaringen opgedaan met de kerk of het geloof. Ik heb een collega die niets van het geloof wil weten. Als hij het over God heeft, noemt hij Hem "je vriend". Ik zeg dan: "Maar Hij wil ook jouw Vriend zijn." Daar kan hij wel om lachen.'

Uitdelen 'Werken doe je gewoon om aan het einde van de maand je rekeningen te betalen,' aldus Van der Heide. 'Tegelijk kan ik door dat werk ook aan anderen uitdelen. Eerst vond ik dat wel lastig. Dan hadden we aan het eind van elke maand tekort en was het lastig om te geven. Toen hebben we besloten om zodra het salaris binnen was, daar gelijk onze giften van te doen en dan zien we daarna wel hoe het gaat. En dan gaat het eigenlijk wel goed. Ik heb dat ook gemerkt bij vrienden die hetzelfde probleem hadden. Toen zij begonnen met aan het begin van de maand te geven, ging het beter.'

'Ik weet niet of alles wat wij maken wel goed is voor de wereld,' vervolgt hij. 'Er wordt ook veel onzin gemaakt. Twintig procent van de autoproductie, waarvoor

'Soms is er wel eens een praktische preek die me een schop onder de kont geeft. Dat heb ik nodig.'

wij veel doen, is overproductie. Ook de enorme hoeveelheid verschillende automodellen is overdreven. We putten de aarde uit met al die consumptie. Aan de andere kant: we moeten wel gewoon geld verdienen. Het bedrijf moet blijven draaien, ook voor al het personeel dat er werkt.'

*'Werken doe je
gewoon om aan het
einde van de maand
je rekeningen te
betalen'*

een klant die ik al vijftien jaar ken. Ik weet nog dat zijn moeder ernstig ziek was, dat er later een ander familielid stierf. Onlangs pleegde iemand in zijn familie zelfmoord. Door dat te delen en erover te praten, krijg je samen een band. Dat is ook nodig om goed zaken

te doen. Als er bij je leverancier elke keer een andere verkoper zit, dan weet je het op het laatst ook niet meer.'

Schop onder de kont Hoe zit het met de zondagse erediensten, hebben die een bijzondere betekenis voor Thomas in zijn specifieke beroep? 'Nee,' antwoordt hij, 'de kerkdienst heeft geen speciale betekenis voor mijn werk. Soms is er een praktische preek die me een schop onder de kont geeft. Dat heb ik nodig. Ik weet nog dat dertig jaar geleden een dominee in een preek tijdens de dankdag voor gewas en arbeid zei dat dankdag er voor iedereen is. Ook al werk je niet op het land, al onze werkzaamheden, de hele economie, is met elkaar vervlochten. Dat vind ik wel een mooie gedachte.' En heeft zijn werk betekenis in Gods koninkrijk? 'Dat weet ik niet. Ik weet eigenlijk niet wat dat betekent, het koninkrijk van God in deze wereld. Dat Jezus terugkomt, denk ik. Maar wat ik daar nu mee moet, weet ik niet zo goed.'

Peter van Westen – mede-eigenaar van twee mannenmodewinkels

HELEEN SYTSMA – VAN LOO, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Peter van Westen (46) is al sinds 1987 mede-eigenaar van Van Westen Mannenmode in Zaamslag (Zeeuws-Vlaanderen). Hij werkt, zoals hij zelf zegt ‘net als iedereen’, met wisselend plezier. ‘Onze winkel in Zaamslag is een echt familiebedrijf, en daar zijn mijn broer en ik mee opgegroeid; we zijn de derde generatie Van Westen. Vier jaar geleden hebben we een winkel in Terneuzen overgenomen (Van Dixhoorn Mannenmode), waardoor we nu de verantwoordelijkheid hebben over veertien personeelsleden.’

Plannen slagen ‘In je dagelijks werk ben je natuurlijk net als overal ook christen,’ zegt Peter. ‘Je laat je christelijke identiteit niet thuis als je naar de zaak gaat. Het is een levenshouding, die als het goed is je hele doen en laten doortrekt.’

Nu is het vaak niet zo gemakkelijk om dat expliciet te maken als het puur om het in- en verkopen van kleding gaat, of om de administratieve kant van het winkelbedrijf, Peters voornaamste bezigheid. ‘Er zijn natuurlijk wel mogelijkheden om te laten merken dat ik christen ben, bijvoorbeeld in de houding naar mijn personeel toe, waarin ik probeer niet altijd “de baas” te zijn. Ik probeer interesse te tonen in hun doen en laten, ook privé. In gesprekken met klanten is er soms een mogelijkheid voor een gesprek over iets anders dan kleding of het weer.’

Peter gaat verder: ‘Op het prikbord in mijn kantoor hangt de volgende tekst uit Spreuken 16: “Vertrouw bij je werk op de HEER, en je plannen

zullen slagen.” Die tekst hangt er niet voor mensen die toevallig op kantoor komen, maar voor mezelf. Ik had er houvast aan op momenten dat ik niet zo lekker in mijn vel zat, vooral wat het werk betreft.’

Slagen je plannen dan altijd? ‘Dat is moeilijk te zeggen,’ antwoordt Peter. ‘Met je hart wil je het graag zo zeggen en vertrouw je er ook op dat het zo is, maar in de dagelijkse praktijk maak je ook wel plannen die geen succes worden.’ Zijn die plannen dan gemaakt zonder vertrouwen op God? ‘Misschien zijn ze wel gebaseerd op ondernemersinzicht.’

Koopzondag ‘Een belangrijk signaal dat wij afgeven als winkel,’ vervolgt Peter, ‘is dat wij helemaal nooit op zondag open zijn.’ Wordt dit signaal door

klanten, werknemers en leveranciers ook gezien als getuigenis van je christen-zijn? ‘In de winkel in Zaamslag niet, want daar is iedereen altijd dicht op zondag. In het centrum van Terneuzen wordt het wel degelijk opgemerkt.

Daar is nu een keer per maand een koopzondag. De vorige eigenaar van de winkel was een van de stimulerende mensen achter de zondagsopenstelling; sinds de overname vier jaar geleden is juist “zijn” winkel niet meer open op zondag. Dat heeft zeker klanten gekost. Ook mijn bedrijfsleider in Terneuzen was er

niet echt blij mee, *so be it*. Voor leveranciers is al dan niet open zijn op zondag geen issue.’

Een ander terrein waarop in de winkelbranche het christen-zijn doorwerkt, is het verantwoord ondernemen. Peter

‘Ik hoop met dit werk

God te dienen met

de gaven en talenten

die Hij me daarvoor

heeft gegeven’

vindt het terecht dat daar tegenwoordig veel aandacht voor is: 'In ons vak houdt dat in dat we eerlijk zaken willen doen met afnemers en dat we kiezen voor producten die worden gemaakt op een eerlijke en milieuvriendelijke manier.'

Zondagsrust Hoe ziet Peter zijn werk?

'God heeft me deze dagelijkse taak gegeven, waar ik mijn gezin mee mag onderhouden, en daarin zie ik Gods leiding in mijn leven,' antwoordt hij. 'Ik ben er min of meer ingerold, het is niet iets waar ik na de middelbare school zelf bewust op aangestuurd heb; het is gewoon zo gegaan. Ik hoop met dit werk God te dienen met de gaven en talenten die Hij me daarvoor heeft gegeven. Dat probeer ik in elk geval, en ik dank Hem ervoor.' En die zondagsrust, waarmee hij zich als winkelier onderscheidt van anderen door zijn winkel op die dag nooit open te hebben, wat betekent die voor hemzelf? 'De zondag is voor mij en mijn gezin een heerlijke dag om tot rust te komen bij God,' aldus Peter. 'De kerkdiensten zijn daarin voor mij heel belangrijk: voornamelijk om God te ontmoeten, Hem te loven, tot Hem te bidden, en zijn Woord uitgelegd te krijgen.' Hij vervolgt: 'Ik moet zeggen dat de zondagse kerkdiensten mij gelukkig vaak veel geven, uitzonderingen daargelaten; ik zou ze ook niet willen missen. Ze geven mij een stimulans voor de werkweek die volgt. Ik probeer me op Gods dag voor Hem open te stellen, en zo concreet mogelijk toe te passen wat ik op zondag hoor. De rust van de zondag geeft me kracht, maar de preken zeker ook. In Zaamslag zijn we inmiddels drie jaar vacant en we horen dus veel verschillende dominees. Afgelopen zondag hoorde ik een preek

'Op mijn prikbord in mijn kantoor hangt de volgende tekst: Spreuken 16:3: Vertrouw bij je werk op de Heer, en je plannen zullen slagen.'

over Prediker 2 – hoe concreet wil je het hebben?'

Passie voor God Peter ziet om zich heen jammer genoeg steeds vaker mensen die zich er niets meer van aantrekken dat ze burgers mogen zijn van Gods koninkrijk. Zelf ziet hij zijn werk als een bescheiden taak in dat koninkrijk: 'Mijn gezin onderhouden door het werk dat God me geeft en daardoor meebouwen aan zijn koninkrijk.' 'Dat koninkrijk is vaak niet zichtbaar in deze wereld,' vervolgt hij. 'We belijden wel dat zijn koninkrijk er hier en nu al is, maar vaak zie ik daar nog weinig van.' Dat doet hem verdriet, vooral de lauwheid die hij om zich heen soms waarneemt, mensen die wel christen

zijn maar die leven vanuit een gevoel van: het zal wel.

'Het is dan ook mijn passie,' sluit hij af, 'om vooral jongeren te wijzen op het mooie van Gods koninkrijk! In de kerk ben ik een termijn jeugdouderling geweest, nu ben ik catecheet. Elk jaar organiseer ik met een groepje enthousiaste gemeenteleden een jongerenweekend op de boerderij waar ik woon met mijn gezin. Dit jaar hebben we dat alweer voor de vijfde keer gedaan: met vijftig jongeren uit verschillende plaatsen een weekend lang Bijbelstudie, sport, spel, gezelligheid en lol! Het is gaaf om te doen en gaaf om door te geven. Dit jaar was het thema: passie voor God. Juist die passie gun ik iedereen, maar vooral de jongeren.'

Werken in Gods koninkrijk

TEKST: HELEEN SYTSMA, EINDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Ons burgerschap is in de hemel, Gods koninkrijk is het perspectief van al ons doen en laten. Dat

zijn mooie, ware woorden, maar hebben ze voor u, voor jou, ook inhoud in de praktijk van alledag?

Onderstaande gesprekshandleiding is bedoeld om in een groep of kring daar eens met elkaar over door te praten en elkaar daarin verder te helpen. Misschien is een gespreksavond over dit onderwerp een goede start van een nieuw werkseizoen.

1 Begin met een kennismakingsronde, je, voor zover dat nodig is. Wat voor werk doe je en hoeveel voldoening vind je daarin? Denk je dat je God dient met je dagelijks werk? Let er hierbij op dat niet alleen betaald werk en niet alleen werk buitenshuis ter sprake komt. *Lees hierbij Matteüs 5:13-14.*

2 Gods koninkrijk is in de hemel, waar Christus regeert aan Gods rechterhand, maar ook de aarde valt onder zijn heerschappij. Concreet betekent dit dat je je werk niet alleen en niet allereerst voor mensen doet. Het is vooral belangrijk dat de Heer blij is met wat je doet. Hij beoordeelt je hart, je manier van doen, hoe je naar mensen kijkt en met hen omgaat. Kun je wat met deze benadering en zo ja, wat zegt dit jou in jouw specifieke werk? *Lees hierbij Efeziërs 6:1-9.*

3 'Werken doe je gewoon om aan het einde van de maand je rekeningen te betalen,' zegt Thomas van der Heide

(pag. 481). Ben je het met hem eens? Waarom wel/niet?

4 Sandra van Leijen (pag. 479) vertelt dat ze op haar werk open is over haar geloof. 'Als ik vertel dat ik naar Opwekking ga, zijn ze ook wel nieuwsgierig. Maar die nieuwsgierigheid gaat altijd over zaken *rondom* mijn geloof, eigenlijk nooit over de inhoud.' Hoe gaat dat bij jou? Ben je open over je geloof? Hoe reageert je omgeving daar op?

5 Bert Keegstra zegt: 'Goed beschouwd is de hele wereld Gods koninkrijk, want deze wereld is van God. Tegelijk heb ik onbewust de neiging om Gods koninkrijk meer te zien in activiteiten die een min of meer directe verbintenis leggen met Jezus Christus' (pag. 477). Hoe zie jij dat, zijn bepaalde beroepen 'christelijker' of 'geestelijker' dan andere? Waarom wel/niet?

6 We hebben het nodig om steeds weer opgeroepen te worden ons

onder de heerschappij van Christus te plaatsen. Daarom moet Hij ons klip en klaar gepredikt worden met de oproep al het andere voor Hem te laten staan. De kerk moet het koninkrijk voor ons hoorbaar en zichtbaar maken. Hoe beleef jij de kerkdienst in het licht van je dagelijks werk, word je erdoor toegerust om allereerst Gods koninkrijk te zoeken? *Lees hierbij Kolossenzen 3:17.*

7 Peter van Westen heeft op zijn prikbord deze tekst uit Spreuken hangen: Vertrouw bij je werk op de Heer, en je plannen zullen slagen (Spr. 16:3). 'Die tekst hangt er niet voor mensen die toevallig op kantoor komen,' zegt hij, 'maar voor mezelf. Ik had er houvast aan op momenten dat ik niet zo lekker in mijn vel zat, vooral wat het werk betreft.' Kun jij wat met deze tekst in verband met jouw werk? Hoe moet je dat zien als niet alles lukt wat je doet?

Vreemdeling

...IK WAS EEN VREEMDELING EN JULLIE NAMEN MIJ OP...

Matteüs 25:35

wij In de Bijbel zijn wij zelf vreemdelingen. Vreemdeling-zijn herinnert aan het verloren paradijs (Gen. 1-2). In de tuin van God was geen vervreemding. Maar toen wij vreemdingen, deed het z'n intrede: wij namen afstand van God en zo ook van elkaar. In Egypte hebben we aan den lijve ondervonden hoe dat voelt: wat een ellende! Maar gelukkig: God heeft ons hulpgeroep gehoord en ons met krachtige hand uit de slavernij bevrijd. Hij was bovendien supergastvrij: Ik bescherm je (wolk- en vuurkolom), Ik geef je eten (manna, kwartels), Ik geef je kleren (meegekeregen van de Egyptenaren) – kortom: Ik ben je gastheer. Vandaag is het niet anders. Wij leefden in een wereld zonder hoop en zonder God: wat een ellende! Maar God heeft ons roepen gehoord en ons in Christus uit de macht van zonde en dood gered. In Hem is God supergastvrij: wij zijn weer kind aan huis bij God (Ef. 2:19).

Hij In de Bijbel is Christus de vreemdeling bij uitstek. Hij weet als geen ander wat vreemdeling-zijn is. Hij werd gemeden en veracht. Hij is bespot en ongenadig ongastvrij op het kruishout uitgespuugd: wat een ellende! Niemand hoorde zijn hulpgeroep, niemand kwam Hem bevrijden, niemand beschermde Hem, niemand gaf Hem eten, niemand gaf Hem kleren – kortom: niemand was zijn gastheer. Buiten de stadspoort heeft Jezus moederziel alleen

geleden om met zijn eigen bloed het volk te heiligen (Hebr. 13:12). Zo hield Hij, van God en mens verlaten, de gastvrijheid in ere.

Laten we ons bij Hem voegen en delen in zijn vernedering (Hebr. 13:13). Net als Hij en onze vaders en moeders in het geloof die ons voorgingen zijn we immers vreemdelingen en gasten op aarde (Hebr. 11:13).

zij In de Bijbel zijn de onaanzienlijksten van Jezus' broeders en zusters vreemdelingen. Waarschijnlijk wijst Jezus in Matteüs 25 op zijn leerlingen. Zij trokken rond met de blijde boodschap. Voor bescherming, eten, kleren en gastvrijheid waren ze afhankelijk van anderen. Naar zulke mensen moet je omkijken, zegt Jezus. En trek dat gerust breder. Er zijn genoeg plaatsen in de Bijbel die oproepen tot liefde voor je geloofsgenoten, ja voor alle mensen – asielzoekers, vluchtelingen en daklozen inclusief. Want God heeft vreemdelingen lief en roept ook ons daartoe op (Lev. 19:34). Tot je verbazing ontvang je dan de Heer Jezus. Hij is namelijk veel dichterbij dan je denkt.

Bij zijn wederkomst zal Hij dan zeggen: 'Ik verzeker jullie, alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders en zusters, dat hebben jullie voor Mij gedaan' (Matt. 25:40). Dan is de vreemdelingschap vergeten.

Bij vreemdelingen denken we al snel aan buitenlanders. Maar de Bijbel spreekt andere taal.

Levensbeschouwing en volkshuisvesting

TEKST: JAN WESTERT, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Historisch onderzoeker dr. Wouter Beekers promoveerde eind vorig jaar op de geschiedenis van de volkshuisvesting in Nederland. De titel *Het bewoonbare land* heeft iets van een heilsperspectief in zich: de bevrijding uit de ziekmakende industriële woonomgeving. De hedendaagse woningbouw is het zicht op de sociale woningbouw inmiddels bijna weer kwijtgeraakt.

Past een bijdrage over de studie van Wouter Beekers in dit blad? Ik vind van wel. Volkshuisvesting maakt deel uit van de christelijke sociale opdracht die christenen en kerken zagen aan het begin van de twintigste eeuw – de opdracht om te werken aan verbetering van en bevrijding uit de slechte sociale omstandigheden van de industriële revolutie. Beekers laat in zijn studie zien hoe de volkshuisvesting ontstond als beweging van betrokken burgers die streden voor een bewoonbaar land.

Misstanden De sociale woningbouw kwam op ten tijde van de industriële revolutie aan het einde van de negentiende eeuw. De aardappelmeel- en strokartonfabrieken in Groningen, de textiel fabrieken in Enschede en de Nieuwe Waterweg in Rotterdam zorgden voor groei van de steden. De bevolking nam snel toe. De liberale economie met haar uitbuiting van de goedkope arbeider zorgde op veel terreinen voor misstan-

den. De arbeidersbeweging organiseerde verzet tegen die misstanden. De gebrekkige volkshuisvesting was een van de deelterreinen waarop dringend verbetering nodig was.

In het verzet stonden katholieken en protestanten zij aan zij. Aan katholieke zijde kwam paus Pius IX op voor de maatschappelijke invloed van de godsdienst en de publieke rol van de kerk die 'altijd tot heil en zegen gestrekt heeft'. Aan protestantse zijde bracht Abraham Kuyper de 'kleine luyden' op de been. Hij organiseerde hen vanuit het adagium van soevereiniteit in eigen kring.

Woningbouwcorporaties De zelforganisatie van arbeiders leidde tot initiatieven op het terrein van de sociale woningbouw, aanvankelijk het werk van de gegoede burgerij. Arbeiders richtten woningbouwcorporaties op, vaak met financiële steun van de burgerij, met passende namen als 'Des Werkmans Vriend' en 'Werkmanslust'.

De woningbouwverenigingen kenden over het algemeen geen uitgesproken christelijke identiteit, zoals bij veel andere sociaal-maatschappelijke initiatieven wel het geval was – denk aan de vakbeweging en het onderwijs. Het werkliedenverbond Patrimonium had aandacht voor de volkshuisvesting, maar de woningbouw bleek minder vatbaar voor levensbeschouwelijke verschillen. Beekers constateert dat woningbouwprojecten financieel afhankelijk waren van particulieren en zich niet wilden laten afschrikken door een uitgesproken identiteit. Het verbaast mij altijd met hoeveel energie en inventiviteit toen aan sociale innovatie is gewerkt, niet zozeer door de overheid maar van onderaf, door de *civil society*, door burgers en arbeiders die de standenmaatschappij achter zich lieten en werkten aan nieuwe verhoudingen.

Diaconale betrokkenheid Wat mij betreft noemen we de roerige geschie-

denis van de woningbouwverenigingen voor een klein deel ook kerkgeschiedenis, maar dan een geschiedenis waarin de kerk niet voorop is gegaan. In de geschiedenis van de christelijk-sociale politiek lag de spits bij het ideologisch gevecht om de ordening van de samenleving, minder om de reikwijdte van het sociaal beleid.

De kerk was vanuit haar diaconale opdracht eerder betrokken bij huisvesting voor weduwen en wezen en ouderen dan bij volkshuisvesting in brede zin. In de beschrijving van Beekers kom ik dan ook slechts enkele verwijzingen tegen naar kerkelijke betrokkenheid, mogelijk omdat bij de oprichting van woningbouwverenigingen arbeiders samen optrokken met de plaatselijke elites die als de kapitaalverschaffer moesten fungeren.

Toch bestond de diaconale betrokkenheid wel. Als voorbeeld wijst Beekers op de Leeuwarder Woningbouwvereniging 'Bij eigen brood alleen', opgericht door de diaconie en bestemd voor leden van de Hervormde Kerk. De coöperaties kenden over het algemeen echter geen uitgesproken christelijke kleur.

Christelijke gezinsblokken In de geschiedenis van de woningbouw heeft de staat geleidelijk aan meer positie verworven. De woningwet van 1901 is in dat opzicht een mijlpaal. De sociale woningbouw zorgde in de negentiende eeuw voor 'eilandjes in de krottenzee'. De bemoeienis van de overheid heeft de sociale woningbouw sterk gestimuleerd.

In de loop van de twintigste eeuw raakte de samenleving steeds verder verzuild. Een mooi voorbeeld daarvan trof ik in de studie van Beekers aan. Hij wijst op de 'christelijke gezinsblokken': woningbouw specifiek gericht op

een bijzondere doelgroep, namelijk het grote gezin. Dat gezin vormde de 'cel der samenleving'. De katholieke minister Aalberse voerde een nieuwe subsidie in voor coöperaties die ruimere woningen voor deze gezinnen wilden bouwen met minimaal vier slaapvertrekken voor gezinnen met ten minste zes kinderen. Het werd de periode van de versteende verzuiling, met katholieke, hervormde en gereformeerde woningbouwcorporaties. Die lijn zet vervolgens ook door in de ontwikkeling van bejaardenoorden. In deze tehuizen voor bejaarden kreeg de versteende verzuiling ook groepsgewijs en geografisch gestalte. De bejaardenoorden vervingen de ouderenhofjes, die veelal door kerkelijke initiatieven of gilden gesticht waren.

Professionalisering De studie van Beekers beschrijft de geschiedenis van de woningbouwcoöperaties tot op de dag van vandaag. De woningbouwcorporaties zijn professionele maatschappelijke organisaties van betekenis geworden. Door de welvaartsgroei en de verzorgingsstaat staan zij ver van de burgers af. Professionaliteit is ten koste gegaan van vrijwillige inzet, beroepskrachten hebben het institutionaliseringsproces versneld. Zo kon volkshuisvesting effectief worden uitgevoerd. Wie vandaag naar woningbouwcorporaties kijkt, ziet zelfregulerende stichtingen met professionele bestuurders die de weelde van die zelfstandigheid lang niet altijd kunnen dragen. De burgerlijke betrokkenheid van vroeger bij de woningbouw is weg en woningbouwcorporaties zijn onthecht van hun particuliere initiatieven. Die identiteitscrisis doet zich volop voelen – niet alleen in de woningbouw overigens, ook in de zorg, het onderwijs en in zekere zin

ook in de kerk, de politieke partij en de vakbeweging. Een actieve gemeenschap van burgers is iets anders dan een professionele instelling van goed opgeleide en gesalarieerde beroepskrachten.

Nieuwe standenmaatschappij De *civil society* van professionals heeft een eigen werkelijkheid gecreëerd. Zij zorgt voor de nieuwe standenmaatschappij. Wie verlangt naar nieuwe betrokkenheid moet hard durven ingrijpen, of juist nieuwe initiatieven 'regelvrije ruimte' en perspectief geven. In zekere zin is het boek van Beekers een antirevolutionaire oproep tot revolutie tegen een gebureaucratiseerde professionele *civil society*, waar we tot in de haarvaten van de samenleving en de politiek mee behept zijn. Het bewoonbare land van de eenentwintigste eeuw vraagt om een nieuw ideologisch debat over de maatschappelijke ordening: tegen de verstikking van de professionele regelcultuur.

N.a.v. dr. Wouter Beekers, *Het bewoonbare land*. Amsterdam (Uitgeverij Boom), 2012. 372 pag., € 24,90.

Najaarsspecial

gezamenlijk nummer van Opbouw en De Reformatie

thema:
**WONDEN IN
JE LEVEN**

Lezersoproep

Niemand van ons komt ongeschonden het leven door. Of dat nu wonden zijn door ziekte, door wat mensen ons hebben aangedaan of misschien wel door keuzes die we zelf hebben gemaakt – allemaal hebben we onze wonden. En die kunnen ons leven behoorlijk bepalen. Wonden doen pijn, kunnen soms genezen – maar soms ook niet. En soms kunnen we zeggen dat we door onze verwondheid gegroeid zijn. Wonden spelen ook een rol in onze relaties. In onze relaties met de mensen dicht om ons heen, maar ook in onze relatie met God.

Dit najaar willen Opbouw en De Reformatie samen een special uitgeven waarin dit thema centraal staat. In woord en beeld, in artikelen, portretten en overdenkingen.

Maar we zijn ook op zoek naar úw verhaal We zijn benieuwd hoe u dit thema ervaart en of u daar woorden aan kunt geven. Welke invloed hebben de verwondingen in uw leven op uw relaties? Wie is God voor u, juist in de pijn? Allemaal verlangen we naar een plek om te zijn,

ook met onze wonden. Is de kerk die plek voor u? Kunt u iets vertellen over de betekenis van uw kerkelijke gemeente of over uw ervaringen met andere gelovigen, juist als het over de wonden in het leven gaat?

Kunt u hier iets over schrijven in max. 250 woorden? Dan nodigen wij u van harte uit uw ervaringen naar ons te mailen.

Deadline: 15 september 2013

E-mailadres: redactie@dereformatie.nl

Alvast hartelijk dank namens de redacties van Opbouw en De Reformatie,

Ad de Boer, Coosje Haan, Ton Vos,

Bram Beute, Janneke Burger en Bas Luiten

Heeft u belangstelling om in deze special te adverteren?
Neem dan contact op via adverteren@dereformatie.nl.

UIT DE KERKEN

Bedankt voor:

Zeewolde: P. Poortinga te Drachten-Zuid/West.

Beroepen te:

Zaamslag: kandidaat R.J. Stolper te Nijverdal.

Aangenomen naar:

Hoofddorp: J.A. Vos te Grijpskerk en Niezijl.
Wageningen: A.J. Balk te Delfzijl.

Beroepbaar gesteld door de classis Harderwijk:

G. Kloppenburg te Almere, die beroepen is te Almere met als speciale opdracht justitiepastoraat en dit beroep heeft aangenomen.

Jubileum:

22 juli Nieuwleusen: veertig jaar predikant: ds. J. Kruidhof (1942).

Gereformeerd Appèl | 22e landelijke gebedsbijeenkomst | zaterdag 7 september 2013 **'Uitverkoren tot gehoorzaamheid'**

Voorgangers: drs. L.G. Compagnie, drs. J.L. de Jong, ds. G. Zomer

Programma: 19.30 uur ontvangst, 20.00 uur Gebedssamenkomst | Plaats: kerkgebouw 'De Lichtkring', Amersfoort, Laan naar Emiclaer 1

Info: www.gereformeerdappel.nl of tel. 015 – 25 65 015

Het Gereformeerd Appèl is een beweging van leden uit CGK, GKV en NGK en wil stimuleren tot gebed om kerkelijke eenheid en onderlinge geloofsherkenning.

Shoppen rond de kerktoren

TEKST: JAN WESTERT, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

De meeste Nederlanders kennen de plaatselijke Hema beter dan de plaatselijke kerk. De winkelstraat is een van de favoriete plekken in de openbare ruimte geworden. Binnenkort ook op zondag. Met dank aan het CDA, dat de begrippen vrijheid en verantwoordelijkheid een nieuwe invulling heeft gegeven. Het publieke debat in Den Haag over de openstelling van winkels is beslecht. Het parlement heeft dit debat overgedragen aan de gemeenten. Gemeenteraden besluiten voortaan over de openstelling van winkels. Niet alleen in toeristische centra zoals Amsterdam of Scheveningen, maar ook in Groningen en Goes verschaft het eeuwige shoppen straks de ultieme levensvervulling. Christelijk Nederland heeft zich daartegen stevig verzet, maar het zondagse 'shopverbod' wordt door de seculiere meerderheid beschouwd als een inbreuk op de vrijheid en zelfbeschikking van burgers. 'Shoppen is ook zondagsrust,' zo luidde de leus van de

ondernemersvriendelijke VVD. Vrijheid is een groot goed. Maar hoe vrij ben je als de lokroep van het grootwinkelbedrijf klinkt: 'Alleen op zondag de nieuwste tablet in de aanbieding!' Bij de Gamma's van deze wereld mag je vooral op zondag korting komen stickeren. Is het koopjesjagen op zondag een nieuwe invulling van de ultieme rust, of is het weer een andere uiting van onze verslaving aan de moderne consumptie-maatschappij?

De Tsjech Tomas Sedlacek wijst in zijn boek *Economie van goed en kwaad* op de oudtestamentische waarde van rust. 'Niet de schepping is het doel, maar het hele Zijn is geschapen opdat de mens er rust, voldoening, welbehagen in mag vinden.' We leren wel om de groei en de winst steeds maar weer op te voeren, maar niet om voldoening te beleven aan het resultaat ervan. Het aspect van rust en voldoening is in de moderne economie helemaal verdwenen. De westerse mens is slaaf van het 'steeds meer'

geworden. De dwangmatige vrijheid van de consument om volcontinu (24/7) te moeten kunnen shoppen, dwingt de kleine zelfstandige tot nog harder werken en minder vrijheid. De zelfbeschikende mens kiest niet voor de vrijheid van de rust, maar voor de nieuwe afhankelijkheid van de consumptie-economie. 'Rust' is een besmet begrip geworden. We zeggen nu dat we er 'even tussenuit' moeten, of een 'weekendje weg' nodig hebben.

De Heer nam rust, omdat Hij zag dat het goed was. Dat was de rust van de voldoening. De kerken dreigen letterlijk de rustoorden van een alternatieve visie op de samenleving te worden. De kerktoren is het symbool van de kerk met de boodschap van rust en voldoening: 'Het is af!' Gelukkig is het land dat voldoening beleeft aan die boodschap van rust.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Je werk en heel je leven zien in het licht van Gods koninkrijk – dat is in de praktijk nog niet gemakkelijk. Dit nummer biedt handvatten om daarover na te denken en door te praten in de vorm van een thema-artikel, diverse interviews en een gesprekshandleiding. Wilt u naar aanleiding van dit nummer reageren, dan kan dat via het reactieformulier op de website of via mail of Twitter. Adressen vindt u in het colofon. U kunt op de website ook uw mening geven over de volgende stelling:

U mag de komende periode de volgende thema's verwachten in De Reformatie: 23 aug.: hoe blijf je een vrij mens in een tijd die beheerst wordt door de economie? 6 sept.: narrativiteit in preek en pastoraat; 20 sept. (onder voorbehoud): rapport deputaten m/v, met de belangrijkste conclusies en argumenten op een rij, een beschouwing door prof. dr. Sander Griffioen en interviews met een aantal vrouwelijke theologen. Verder kunt u op pag. 488 van dit nummer alvast meer lezen over de jaarlijkse gezamenlijke special met Opbouw.

Mijn werk en Gods koninkrijk? Ik zie dat verband niet.

De vraag 'mag het ietsje meer zijn?' hoorde je vroeger vaker dan nu. Bijvoorbeeld als je een pond gehakt haalde bij de slager. Had hij net iets meer gepakt dan waar je om gevraagd had, dan vroeg hij of je dat erg vond. Nee natuurlijk niet, geen probleem...

Uitblinken in liefhebben

TEKST: MAURITS OLDENHUIS, PREDIKANT TE BERGSCHENHOEK ///

Wat geef jij aan God? Hoeveel mag dat zijn? Precies de voorgeschreven hoeveelheid of mag het ook ietsje meer zijn? In de Bergrede roept Jezus zijn leerlingen op tot het royaal en ruimhartig liefhebben van God en de mensen om hen heen. 'Wees volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is' (Matt. 5:48). Jezus legt de lat hoog. Je bent er niet zomaar. 'Als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en de Farizeeën zullen jullie het koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan' (Matt. 5:20). Dat gaat nogal ver! Want als er in Jezus' dagen mensen waren die uitblonden

in hun gerechtigheid voor God, dan waren het de schriftgeleerden en Farizeeën. Jezus' boodschap is niet: met minder kun je ook wel toe. Maar eerder: laat het gerust nog iets meer zijn.

Royaal Je moet dan wel begrijpen wat Jezus bedoelt. Het is niet zo dat Hij de teugels van de wet strakker aantrekt. Eerder legt Hij de ware bedoeling van Gods Thora bloot. Het gaat erom dat je een nieuw type mens wordt, een mens zoals Hij zelf is. Jezus zelf hield het immers ook niet bij een keurig afgepaste hoeveelheid liefde en geen grammetje meer. Nee, zijn liefde was en is ruimhartig en royaal, precies zoals past bij het

koninkrijk van God. Jezus' onderwijs in de Bergrede geeft tal van voorbeelden. Wie goed is voor zijn of haar eigen *inner circle*, doet niks buitengewoons. Ook de heidenen leven zo. Maar je vijand liefhebben en bidden voor wie je vervolgen, dat doorbreekt de grenzen van het normale en algemeen aanvaarde en brengt je pas echt binnen de sfeer van Gods koninkrijk, met zijn royale en ruimhartige liefde. Wees dus niet te snel tevreden. De 'gewone' dingen doen die iedereen doet – waarin onderscheid je je dan van anderen?

Ambities In juni werd er op de opiniepagina's van het Nederlands Dagblad

een poosje gediscussieerd over ambities. Wat moet je daar als christen mee? De een – Stefan Paas – relativiseerde het hebben en koesteren van ambities nogal (ND 15-6-2013), de ander – Remmelt Meijer – brak een lans voor het (uit)voeren van gezonde ambities (ND 18-6-2013). De discussie zette mij aan het denken. Hoe zit het met mijn eigen ambities? Wat zijn mijn ambities eigenlijk? Veel ‘ambitie-denken’ kan blijven steken in idealistische gedachten over hoe mijn leven er over tien jaar uit zou moeten zien. Het is niet verkeerd om dan liever nuchter te blijven. Alsof mijn plannen en ambities maakbaar zijn. Er kan maar zo van alles gebeuren waardoor mijn leven opeens een heel andere kant uit wordt geduwd. Zou dat het zijn, wat soms tegen kan staan bij alle persoonlijke ontwikkelingsplannen, ambities en stippen op de horizon? Wat God voor mij in petto heeft, weet ik niet. Toch is dat geen reden om helemaal zonder ambities door het leven te gaan. Waar het om gaat, is waar je ambitie op gericht is. Hoe ambitieus ben ik, als het bijvoorbeeld gaat om volmaakt zijn, om het beantwoorden aan Gods bedoeling, zoals Jezus zegt in de Bergrede? Jezus zelf rekent niet af met ambities. Op weg naar Jeruzalem maakten Jezus’ leerlingen ruzie over de vraag wie van hen naast Jezus op de belangrijkste posities zouden komen zitten; typisch een discussie die blootlegt waar veel menselijke ambitie op is gericht. Je moet hogerop, boven anderen uitsteken, ergens in uitblinken. Jezus wijst ambitie niet af, maar buigt deze om. ‘Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie

van jullie de eerste wil zijn, zal ieders dienaar moeten zijn’ (Marc. 10:43-44). Het is goed dat jullie willen uitblinken, maar waarin? Jezus’ woorden kun je ook zo lezen: laat het je ambitie zijn om de eerste te zijn in het dienen.

Persoonlijk ontwikkelingsplan Dus nogmaals: hoe zit het met mijn ambitie? Zou ik dit als drijfveer in mijn leven willen benoemen, of als leerdoel opschrijven in mijn persoonlijk ontwikkelingsplan: ik wil de eerste zijn in het dienen van anderen?

Het knaagt bij mij weleens als ik bij personen in de Bijbel, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, lees hoe zij diepgewortelde ambities en verlangens verwoorden. ‘Ik reik hals naar uw geboden,’ zegt de dichter van Psalm 119 (Ps. 119:48), ‘naar u smacht mijn ziel, naar u hunkert mijn lichaam,’ zegt David in Psalm 63 (Ps. 63:2). Paulus was al voor zijn

ontmoeting met Jezus op de weg naar Damascus een bijzonder ambitieus man. Nadat Christus in zijn leven is gekomen, verdwijnen zijn ambities niet, maar kruisigt hij zijn oude ambities om ruimte te maken voor nieuwe. Meer dan eens schrijft Paulus erover in zijn brieven. ‘Ik wil Christus

kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren’ (Fil. 3:10), ‘ik vergeet wat achter mij ligt en richt mij op wat voor mij ligt’ (Fil. 3:13). ‘Kinderen, ik doorsta barensweeën om u, zolang Christus geen gestalte in u krijgt,’ schrijft hij aan de Galaten (Gal. 4:19). Denk ik, denk jij en denken wij samen ook aan zulke dingen

als we het hebben over ambities? Staan jij en ik schouder aan schouder met Paulus in dit verlangen dat Christus in mij, in ons gestalte krijgt, dat we één willen worden met Hem, steeds meer op Hem gaan lijken?

Tk zou best willen

dat ikzelf en

andere christenen

wat meer van

deze gedrevenheid

hadden’

Heilig vuur Ik zou eerlijk gezegd zelf best wat meer van deze gedrevenheid willen hebben. En ik zou willen dat wij christenen samen er meer van hadden, dat door de gemeente een nieuwe geest gaat waaien en wij elkaar, jong en oud, rijp en groen, vinden in het uitleven van dezelfde ambitie: we willen de eerste zijn

in dienen, vooropgaan in liefhebben. Vaak vinden we het al snel goed. We doen toch genoeg? En doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. Als je gewoon de dingen doet die er altijd al bij hebben gehoord, zoals naar de kerk gaan en zo, en je je een beetje inzet in de gemeente of de samenleving, dan zit het wel goed. En wat er niet lukt – morgen is er weer een dag en gelukkig hoeft het niet allemaal volmaakt.

Maar mag het iets meer zijn, iets meer ambitie? Ik pleit niet voor een nieuw soort doenerigheid die zich meester van jou en mij moet maken. Noem het eerder heilig vuur, gedrevenheid, betrokkenheid, bezieling. En niet om daarmee een statement over jezelf te maken – kijk ons eens bezig zijn! – maar omdat het past bij Hem met het heiligste vuur van allemaal, die alles van Zichzelf geeft om deze hele wereld met jou en mij erbij weer terug te brengen waar ze hoort: bij Hem zelf. Bij zo’n God past geen ambitie-loos leven. Het is zoals Jezus al zei: ‘Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is’ (Matt. 5:48).

Jezus’ liefde was

en is ruimhartig

en royaal, precies

zoals past bij het

koninkrijk van God’

BASISCURSUS KERKELIJKE RECHTSPRAAK

Het landelijk Deputaatschap Appelzaken van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) organiseert samen met de afdeling TU Transfer van de Theologische Universiteit Kampen in november op drie locaties een Basiscursus Kerkelijke Rechtspraak. De cursus richt zich op de toerusting van deputaten appelzaken, kerkenraadsleden en overige belangstellenden.

Drie deskundigen met veel praktijkervaring behandelen in drie clusters de thematiek. Het zijn prof. dr. M. te Velde, hoogleraar kerkrecht aan de TU Kampen, mr. Hans Storm, lid van de landelijke deputaatschappen appelzaken en herziening kerkorde en mr. Jan Peter Boersma, lid van het landelijk deputaatschap appelzaken.

Data en locaties: 2 november: Assen-Marsdijk, De Voorhof, Martin Luther Kingweg 50; 16 november: Amersfoort-Zuid, Martuskerk, Copernicusstraat 18; 30 november: 's-Gravenhage-Centrum/Scheveningen, Ichthuskerk, Duinkerkestraat 9. Er zijn geen kosten verbonden aan deelname. Aanmelding is verplicht. Ga voor meer informatie en aanmelding naar www.tukampen.nl/BKR.

WERKPLAATS VOOR KERKMUZIEK

Vier Nederlandse kerkmuziekorganisaties (Kerkzang.nl, de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici, de Stichting Nieuwe Kerkmuziek en de Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici) presenteren een samenhangend pakket van cursussen voor (amateur) kerkmusici. Zij doen dat in samenwerking met het Centrum voor Toerusting

en Educatie van de Protestantse Kerk in Nederland. De aanleiding voor dit cursuspakket is de komst van het nieuwe liedboek. De cursussen worden gepresenteerd onder de naam Werkplaats voor kerkmuziek.

Op dit moment worden er tien cursussen aangeboden: Basiscursus Orgelbegeleiding, Orgelbegeleiding voor Gevorderden, Basiscursus Pianobegeleiding, Basiscursus Cantor, De Cantorij van Nu, Kleuren verkennen in het Liedboek, Musiceren met Kinderen, Arrangeren, Lichte Muziek (voor klassiek georiënteerden) en Voorgaan in de Liturgie. Een overzichtsbrochure kan gedownload worden via www.kerkzang.nl. Informatie: bureau@kerkzang.nl, 033 2586484 (di – do).

TRAININGEN NIEUWE DIAKENEN

Ben je net voor het eerst tot diaken verkozen? Wil je weten waar je de komende drie tot vier jaar je schouders onder mag zetten? Kom dan ook naar één van de regionale trainingen voor nieuwe diakenen. Deelname is gratis. Het programma begint om 19.45 en eindigt om 22.00. Vanaf 19.30 staat de koffie klaar! Het programma omvat een algemene introductie op diaconaat en de taak van de diaken. Waar ben je als diaken toe geroepen? Wat is het doel waar je samen aan werkt? Waar heb je eigenlijk ja op gezegd? Van daaruit kunnen we het dan samen hebben over bijvoorbeeld het huisbezoek, over samenwerking met de ouderling, over financiële steun, over allerlei onderwerpen eigenlijk.

Data en locaties:
4 sept. Tilburg, 10 sept. Zwolle, 12 sept.

Woerden, 16 sept. Bunschoten, 18 sept. Veenendaal, 19 sept. Enschede, 3 okt. Nieuwerkerk aan de IJssel. Ga voor meer informatie en aanmelding naar www.diaconaalsteunpunt.nl.

KERKELIJK PIONIEREN IN AMSTERDAM

Sinds 2002 bestaat in groot-Amsterdam een partnerschap van christelijke gemeenten: 'Amsterdam in beweging voor Jezus Christus'. Gezamenlijk verlangen deze gemeenten ernaar de stad in beweging te zien voor Jezus Christus. Regelmatig krijgen deze gemeenten de vraag om meer te vertellen over hun initiatieven. Daarom bieden zij nu een weekend aan om kennis te maken met diverse manieren van kerkelijk pionieren in de stad. Ben je geïnteresseerd in seculiere, individuele mensen met tal van etnische achtergronden? Vraag je je af hoe je het goede nieuws van God aan kunt laten sluiten op mensen van vandaag? Denk je na over wat dit kan betekenen voor kerk-zijn? Ben je benieuwd hoe mensen in Amsterdam dit aanpakken? Dan dagen we je uit daar tijd voor vrij te maken en een weekend in Amsterdam door te brengen onder leiding van mensen van het partnerschap 'Amsterdam in beweging voor Jezus Christus'. Het kennismakingsweekend vindt plaats van 31 augustus t/m 2 sept. 2013. Meer informatie hierover is te vinden op www.amsterdam-inbeweging.nl. Je kunt ook mailen of bellen met Jeanette de Waard: jeanette@hoopvoornoord.nl of 06-24704917